

УДК 656.078: 331.1

Л.Л. Калініченко

**КОНЦЕПЦІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ
НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ**

Запропоновано визначення кадрової безпеки підприємств залізничного транспорту. Визначено концептуальні положення забезпечення кадрової безпеки підприємств залізничного транспорту: мету, суб'єкт, об'єкт, задачі.

Ключові слова: персонал, кадрова безпека, управління, залізничний транспорт.

Предложено определение кадровой безопасности предприятия железнодорожного транспорта. Определены концептуальные положения обеспечения кадровой безопасности предприятия железнодорожного транспорта: цель, субъект, объект, задачи.

Ключевые слова: персонал, кадровая безопасность, управление, железнодорожный транспорт.

Personnel security is an element of the economic security of the enterprise. The main purpose of ensuring the economic security of the enterprise is to achieve maximum stability, function, and laying the foundations for future growth of business objectives.

Economic security company provides sustainable development, which is achieved through the use of all resources and business opportunities.

The system of economic security of the enterprise consists of a set of measures: financial, power, information, technical, technological, legal and personnel security.

Personnel security – the state of individuals, collective enterprise, its human development and human resource management

system, which ensures efficient use of economic capacity and development of the company.

Determine individual and collective personnel security.

Management personnel security risks associated with the removal, prevention of threats and crises. The purpose of personnel security – creating conditions for a competitive team, prevention and neutralization of human risk.

Problems of personnel security is defined by the levels of management of the organization, the types of threats and risk.

The main overall objectives of personnel safety of rail transport are:

– participation in the formation of human resources business strategy, planning of human resources, information, financial policy development and evaluation of staff;

– formation of the requirements for employees of the enterprise security;

– drawing up an appropriate regulatory documentation for officers and personnel management, etc.

The object of the security personnel at the enterprises of railway transport is an employee, group, human capital, human resource management system.

The tasks of providing security personnel at the enterprises of railway transport are:

1) evaluation of personnel security;

2) research and identification of personnel security risks;

3) develop and implement tools to ensure personnel safety.

Keywords: *personnel, security personnel, management, railways.*

Постановка проблеми. Невід'ємним складником національної безпеки України є стабільна робота підприємств залізничного комплексу держави. Гарантування економічної безпеки залізничного транспорту є однією з найважливіших проблем, що стоять перед підприємствами галузі.

Труднощі, які впливають на залізничний транспорт в теперішній час, потребують від галузі створення дієвого механізму забезпечення економічної безпеки. В загальній системі управління підприємством підсистема забезпечення безпеки тісно пов'язана з підсистемою управління персоналом.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи планування, методів оцінки та формування основ економічної безпеки на підприємствах було розглянуто в наукових працях Г.Б. Козаченко, В.П. Пономарьова, О.М. Ляшенко [1], Д.І. Ковальова, Т.Г. Сухорукової [2], проблемам визначення рівня та планування економічної безпеки на залізничному транспорті присвячені роботи І.Л. Плетникової [3]. Аспекти кадрової безпеки в системі економічної безпеки окреслили В.Ф. Щелоков [4], Н.К. Швець [5], О. Ареф'єва [6] та ін. Разом з тим наукова література обмежена працями, які б розкривали та вирішували проблему кадрової безпеки, враховуючи галузеву специфіку підприємств залізничного транспорту.

Завдання дослідження. Метою статті є розкриття концептуальних положень забезпечення кадрової безпеки підприємств залізничного транспорту.

Основний матеріал дослідження. Враховуючи те, що кадрова безпека є елементом економічної безпеки підприємства, розглянемо її місце та роль в даній системі.

Головною метою забезпечення економічної безпеки підприємства є досягнення максимальної стабільності функціонування, а також створення основи і перспектив зростання для виконання мети бізнесу, незалежно від об'єктивних і суб'єктивних чинників (негативних дій, чинників ризику) загроз.

Економічна безпека підприємства передбачає стійкий розвиток (тобто збалансований і безупинний), що досягається за допомогою використання усіх видів ресурсів і підприємницьких можливостей, за якими гарантується найбільш ефективно їх використання для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам).

Система економічної безпеки підприємства складається з комплексу заходів:

– фінансова безпека – питання фінансово-економічної діяльності підприємства, платоспроможності та інші «грошові питання»;

– силова безпека – це режим фізичної охорони об'єкту, особиста охорона керівництва, протидія криміналу, взаємодія з правоохоронними і іншими державними органами;

– інформаційна безпека – захист власної інформації. При необхідності інформаційно-аналітична робота, розвідка;

– техніко-технологічна безпека – формування технічної бази і устаткування, технологій і бізнес-процесів, які посилюють конкурентоспроможність підприємства на ринку;

– правова безпека – юридичне забезпечення діяльності підприємства: відносини з державою, партнерами, конкурентами, постачальниками;

– кадрова безпека – це люди, яким працедавець довіряє свої активи, ресурси і делегує повноваження для виконання всіх вище вказаних заходів.

Кадрова безпека займає домінуюче положення по відношенню до інших елементів системи безпеки компанії, оскільки вона «працює» з персоналом, кадрами, а вони в будь-якій складовій первинні.

Пропонуємо під кадровою безпекою розуміти такий стан індивідуумів, колективу підприємства, його людського потенціалу та системи управління персоналом при якому забезпечується ефективно використання економічного потенціалу та розвиток підприємства.

Відповідно до цього кадрова небезпека проявляється у вигляді кадрових ризиків та пов'язаних з ними загроз, що призводять до виникнення кризових явищ на підприємстві.

Для забезпечення ефективного управління кадровою безпекою слід звернути увагу на її види. В науковій літературі цьому питанню увага не приділяється так як цілком логічно, що стан кадрової безпеки обумовлений ризиками та загрозами і,

відповідно, досліджується їх класифікація. Проте і стан об'єкту дослідження, його особливості впливають та інструментарій гарантування кадрової безпеки, що і обумовлює вивчення видів кадрової безпеки.

Пропонуємо в першу чергу виділяти в залежності від рівня агрегованості оцінки індивідуальну та колективну кадрову безпеку.

В свою чергу при вивченні колективної кадрової безпеки слід звернути увагу на специфіку підприємств залізничного транспорту, де є і багаточисельні колективи і малі колективи, а також постійні та тимчасові, і особливо важливим є те, що вони можуть бути сформовані як на стабільній, так і нестабільній основі. До останніх можна віднести поїзну бригаду.

Управління кадровою безпекою (забезпечення) пов'язано з нейтралізацією ризиків, попередженням виникнення загроз та кризових явищ, а також у забезпеченні ефективності управління персоналом за рахунок формування у персоналу властивостей, характеристик, що створюють умови захищеності інтересів, власників та самого персоналу від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Щоб розкрити зміст управління кадровою безпекою слід розглянути його основні складові, до яких відносяться: мета, принципи, завдання, інструменти, механізми їх реалізації.

Для правильного визначення мети кадрової безпеки треба спочатку розглянути мету економічної безпеки підприємства, що може бути визначена як мінімізація негативних ризиків і загроз, направлених проти підприємства, отже, мета кадрової безпеки – мінімізація негативних ризиків і загроз, направлених проти підприємства з боку власного персоналу.

Вважаємо, що мета кадрової безпеки на підприємствах залізничного транспорту в умовах трансформаційних змін полягає у створенні умов для формування конкурентоспроможного колективу та у попередженні й нейтралізації кадрових ризиків.

Мета повинна бути конкретизована в задачах. Задачі кадрової безпеки визначаються, по-перше, залежно від рівнів управління організацією, по-друге, залежно від типів загроз, і, по-третє, залежно від груп ризику.

При формуванні задач, важливо врахувати, що кадрова безпека є комбінацією складових, пов'язаних між собою складними і часто завуальованими зв'язками

Залежно від рівнів управління організацією задачі кадрової безпеки пов'язані з тим фактом, що у складі корпоративної безпеки кадрова безпека реалізується спочатку на рівні стратегії, а потім конкретизується в програмах і методиках. На стратегічному рівні визначається кадрова політика компанії, відбувається її ув'язка із загальною тенденцією розвитку підприємства, визначаються основні напрями роботи служби управління кадрами. Задача на цьому етапі – визначення проблем підприємства, визначення напрямків їх вирішення, розробка певних правил і норм, обов'язкових для всієї організації, що сприяють забезпеченню кадрової безпеки.

Відповідно до сформульованої стратегічної мети служба управління персоналом формує певні вимоги до якісного складу кадрів і внутрішнього середовища підприємства.

На оперативному рівні управління кадровою безпекою відбувається через оформлення принципів стратегії компанії в нормативні документи для служби управління персоналом. В них даються чіткі вказівки щодо питань кадрової безпеки. Саме відповідно до цих інструкцій здійснюються заходи щодо її забезпечення.

Підлеглий стратегічній меті оперативний рівень дає співробітнику відповідь на питання: що йому потрібно робити в цьому плані, розкриває теоретичний шлях в практичних рекомендаціях.

Для інших співробітників підприємства, безпосередньо не пов'язаних із здійсненням кадрової безпеки, цей рівень також пов'язаний з посадовими інструкціями, інструкціями з техніки безпеки, обов'язковими нормами і правилами, метою яких, у

тому числі, є забезпечення кадрової безпеки.

Основними загальними задачами кадрової безпеки підприємств залізничного транспорту є:

- участь у формуванні кадрової стратегії підприємства, процесах планування людських ресурсів, інформаційній, фінансовій політиці, розвитку і оцінці персоналу;
- формування вимог до співробітників підприємства щодо безпеки;
- складання відповідної нормативної документації для співробітників служби управління кадрами;
- складання нормативної документації для інших співробітників підприємства на користь дотримання кадрової безпеки;
- проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи із співробітниками підприємства;
- виявлення, попередження і припинення небажаних дій з боку співробітників підприємства, що можуть спричинити нанесення шкоди його інтересам ;
- проведення заходів, направлених на недопущення осіб до заняття посадових позицій, зловживаючи якими, вони можуть завдати своїми діями шкоди підприємству;
- моніторинг направлений на забезпечення кадрової безпеки.

Представлені положення дозволяють сформулювати концептуальні основи управління кадровою безпекою на підприємствах залізничного транспорту.

Так, об'єктом системи кадрової безпеки на підприємствах залізничного транспорту є працівник як індивідуум, колектив, людський капітал, система управління персоналом.

Суб'єктом є працівники служби кадрової безпеки та управлінський персонал, що пов'язаний з реалізацією заходів кадрової безпеки.

Мета полягає в створенні умов для забезпечення конкурентоспроможності колективу та якнайповнішої реалізації трудового потенціалу, а також у нейтралізації ризиків та попередженні виникнення загроз і кризових явищ.

Пропонуємо наступні групи завдань забезпечення кадрової безпеки на підприємствах залізничного транспорту:

- 1) оцінка кадрової безпеки;
- 2) дослідження та виявлення ризиків кадрової безпеки, у тому числі тих, що визвано трансформаційними змінами;
- 3) розробка та реалізація інструментарію забезпечення кадрової безпеки.

В контексті проведеного дослідження логічно, що механізм забезпечення кадрової безпеки має включати наступні підсистеми: підсистема оцінки кадрової безпеки, підсистема ідентифікації кадрового ризику, підсистема формування портфелю ризиків, підсистема моделювання заходів з нейтралізації ризиків, підсистема реалізації заходів з забезпечення кадрової безпеки.

Представлені положення схематично відображено на рисунку.

Висновки. Таким чином, узагальнення підходів до визначення безпеки, економічної безпеки та кадрової безпеки на підприємстві дозволило надати власне визначення сутності управління кадровою безпекою. Розкриття змісту управління кадрової безпеки та застосування цих положень для підприємств залізничної галузі склало основу формування концепції забезпечення кадрової безпеки на залізничному транспорті.

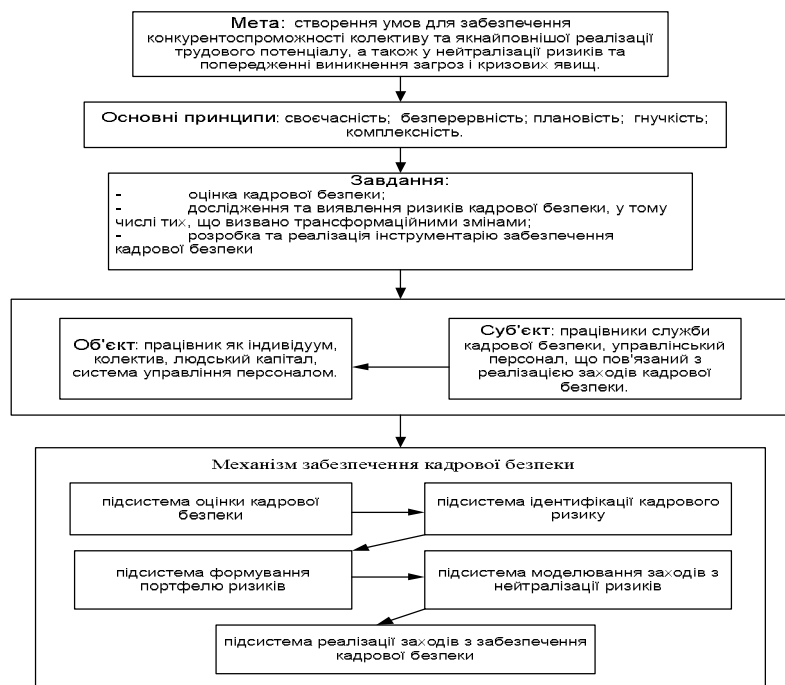

Рис. Концептуальні основи системи управління кадровою безпекою на підприємствах залізничного транспорту

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Козаченко Г.В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: Монографія / Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьов, О.М. Ляшенко. – К.: Лібра, 2003. – 280 с.
2. Ковалёв Д. Экономическая безопасность предприятия / Д. Ковалёв, Т. Сухорукова // Экономика Украины. – 1998. – № 10. – С.48-52.

3. Плетникова І.Л. Визначення рівня і забезпечення економічної безпеки залізниці: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.07.04 / І.Л. Плетникова. – Харків: Харківська державна академія залізничного транспорту, 2001. – 19 с.
4. Щелоков В.Ф. Кадровая безопасность промышленного предприятия: основы социологического анализа // Государственная промышленная политика в условиях экономического роста: теория, методология и опыт реализации: Коллективная монография. – Екатеринбург: Изд-во УралГЭС, 2008. – С. 144-161.
5. Швець Н.К. Методи виявлення і збереження кадрової безпеки, або як перемогти зловживання персоналу [Електронний ресурс] / Н.К. Швець // Персонал. – 2006. – № 5. Режим доступу до статті: <http://www.personal.in.ua/article.php?id=291>.
6. Ареф'єва О. В. Планування економічної безпеки підприємств / О.В. Ареф'єва, Т.Б. Кузьменко. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 170 с.

Стаття надійшла до редакції 04.06.2012

Рецензенти:

– доктор економічних наук, професор, зав. кафедри «Економічна теорія і кібернетика» Одеського національного морського університету **Г.С. Махуренко**;

– доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, організації і управління підприємством Української державної академії залізничного транспорту **В.Л. Дикань**.